

Leyla - (Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun "Sodom ve Gomore" Romanı)

Karakter Leyla, bir memur olan Sami Bey'in eğitilmiş kızıdır. Fakat yozlaşmış mantığının gölgesinde üniformasına ve üstün görünümüne vurularak, hoş bulduğu İngiliz subayı Captain Gerald Jackson Read'i yaban bulduğu dayısının oğlu Necdet'e değişmiştir. Bencil istekleri yüzünden Necdet'in temiz duygularını göremeyen Leyla, babası tarafından şımartılarak büyümüştür. Menfaati ve gösterişe düşkün olan kızın hasta olup iyileştikten sonra menfi duyguları artarak pişmanlık gösterse de Necdet tarafından affedilmez.

Kişiler Genel olarak Leyla'nın daha çok erkeklerle haşır neşir olduğunu söylemek mümkün. Kendisinin dertleşebileceği yakın bir kız arkadaşı olmamakla beraber annesi de silik bir tip olarak kızıyla pek ilgilenmez. Neriman, Madam Jimson, Azize Hanım gibi hanımların da kendisini kıskandığını bildiği için nitelikli iletişimleri olmaz. Babası Sami Bey ile aralarındaki ilişki çıkara dayandığı için adeta birbirlerini hoş görmek zorunda kaldıkları bir ilişki belirmiş. Necdet ile olan samimi duygularını da görebildiğimiz eserde Leyla'nın Necdet ile olan içsel duygularını genelde mektuplardan okuyoruz. Yüz yüze iken de genelde kavga ve tartışma ile iletişim kurmaktadır. Captain Read ile olan ilişkisi güç ve zenginlik arzusunun bir birleşimi gibidir. Yarı İngilizce yarı Türkçe geçen diyalogları tek düzelikten öte gitmez.

Aktiviteler Leyla'nın gündelik hayatına pek şahit olamadığımız eserde Leyla'yı genelde sigara veya içki içip sarhoş olurken anımsıyoruz: "... elimde değil; eğlenmek istiyorum. Bu benim yaşımın hakkıdır. Sonra... Sonra, biliyorsun, babamın her işi yabancılarıdır. Bu muhitteki bağlarını devam ettirmek onun için bir parça geçim meselesidir" Hayatı balo, açılış, bar, müsamereler, dans olan Leyla bir Türk kız gibi değil de adeta bir Amerika'lı, İngiliz gibi yaşamak ve davranmak ister. At binmeyi yabancı subayla arasında bağ kuvvetlendiren bir araç gibi kullanır. Nişanlı Necdet'e olan duyguları için mektuplar yazar.

ÖRNEK ANILAR

Bencil Leyla'nın kişilik olarak en baskın taşıdığı özellik kuşkusuz bencil biri olmasıdır. Memleket diye tabir ettiği şey ona göre etrafını saran evi ve muhitidir, milli mücadele ruhundan uzakta, işgalcilerden, savaştan bihaber, sadece yabancı hayranlığı ve kendi statü endişesiyle yaşamaktadır. "Leyla için İngiltere, bir büyük devletler sözünün ifade ettiği mana çok belirsizdi. Bu genç Türk kızına Türk'ün zaafı gibi Avrupa'nın gücü de hiçbir şey söyleyemezdi. Zira şimdiye kadar bu iki varlığı birbiriyle karşılaştırmaya bile lüzum görmemişti. Onun gözünde İngiltere nasıl tanıdığı beş on İngiliz'den ibaretse, Türkiye'nin sınırı da kendi yaşadığı muhitin çemberinden daha geniş değildi. Onun içindir ki, son zamanlarda kendi bildiği memleketin dışında ve ondan büsbütün başka bir memleket ortaya çıkıverince bütün manasıyla yersiz yurtsuz bütün manasıyla gurbettede ve serseri bir insan haline girmişti."

Alafranga Leylâ, alafranga hayatı benimseyerek büyümüş, batılılaşmayı bir nevi eğlence ve sosyete âlemlerine ulaşmada araç olarak algılayan, Türk kadınının sembolüdür. Kendisindeki alafranga tutkusu kuşkusuz babasından gelen duyguların dışı vurumudur. Babası kendi çıkarları için kızını alafranga yetiştirmiştir. Zira işgal kuvvet komutanları dahi Leyla'yı herhangi bir Avrupalıdan ayırt edemezdi. "İstanbul'da tanıdığı kadınların mukayese edilmez bir surette en zekisi, en bilgilisi ve İngiliz terbiyesine ve İngiliz kültürüne en yakın olanıydı..."

Şımarık/Hoppa Leyla ülkenin içinde bulunduğu durumdan ötürü ciddi ve milliyetçi olması gerekirken tam tersine kendisini merkezde gören, hoppa, şımarık bir hali vardır. Ailesi dâhil tüm çevresine davrandığı şımarıklığı zaman zaman saygısızlık boyutuna gelir. Davranışlarını bazen çılgın bulan ailesine ağzında sigarasını sallayarak "Hip, hip, hurra!" diye bağırır ve ailesini dalgaya alırdı. Read de Leyla'yı şımartan isimlerden biridir. Kimi zaman bu durum çevredeki diğer kadınların kıskançlığıyla karşılanırdı. Hatta Leyla annesinin de kendisini kıskandığını düşünürdü, annesine bu konuda kızarken bakışlarıyla dahi bunu hissettirirdi: "Genç kız bu bakışına 'Biliyorum, biliyorum, bütün kadınlar gibi sen de Jackson Read'i kıskanıyorsun. Her gelişinde yalnız benimle baş başa kalışını çekemiyorsun!' siteminin bütün zehrini koymuştu." Leyla'nın seçmiş olduğu hayat tarzı bilinçsiz tamamen gelişigüzel bir yatımlıkla orantılıdır. Yaptığı şeylerin kültürüne, ailesine ya da geleneklerine uyup uymamasını düşünmüyordu. . Bazen davetlere elinde kamçısı, ayaklarında çizmeleriyle Amazon kıyafetinde at üstünde gitmek; bazen bir İskoç çobanı kılığına girip sözde uzun bir dağ gezisine çıkmak, bazen de bir haşarı oğlan tavrıyla elleri ceplerinde, ıslık çalarak caddelerde dolaşmak Leyla'nın hoppalıklarından sadece bir kaçıydı.

İşveli Kadınlığını ve güzelliğini kullanmayı çok iyi bilen Leyla nişanlı olmasına rağmen Captain Read'i neredeyse kendisine aşık edecek duruma getirir, kendisiyle yaptığı telefon görüşmelerinde oldukça işveli davranışlar sergiler: "Çünkü Leyla sesinin en yumuşak, en okşayıcı, en şuh, en kadın ve en kız tempolarıyla her cümlesinin sonunda veya başında bir 'Captain' demekten kendini alamıyordu. Aynı şekilde nişanlısı da defalarca kendisinden ayrılmaya çalışmasına rağmen bakışıyla, konuşmasıyla, öpmesiyle onu etkileyip vazgeçirebilmiştir.

Necdet ile yaşadıkları bir kıskançlık tartışmasında Leyla ona gider ve Necdet'i baştan çıkarmak için edalı davranışlarda bulunur: "Leyla sanki o akşam buraya gelin gelmiş gibi samimi, canayakın bir tavırla arkasından mantosunu çıkardı, başının sargısını çözdü. Genç kızın bu hareketleri Necdet'in gözünden kaçmıyordu ve bunların her biri ebedi bağlılık belirtisi kadar gönlüne ferahlık veriyordu."

Sosyal Genellikle kalabalıkta olmaktan hoşlanan Leyla nişanlı olmasına rağmen tüm bu ortamlarda nişanlı olmadan da bulunurdu. Kendisindeki bu sosyal olma arzusu Necdet ile arasını açmış ve kavga etmelerine neden olmuştur. Nişanlısı Necdet, Leyla'nın işgalcilerin yalılarına, davetlerine, konserlerine gitmesini hoş bulmuyordu. "Boğaziçi, Boğaziçi olalı hiç böyle bir gece görmemiştir. Eski Osmanlı sefahatinin taşkınlıklarını bize hikâyeler edenler Major Will'in yalısında bir saat geçirmiş olsalardı o ana kadar bütün bildiklerini unutulardı." Bu tarz eğlence ortamlarında Leyla, dans etmeyi, ortada olmayı pek severdi. Hatta davetlere çağırılmadığı dönemde: "Leyla, kendisinin bütün bu modern toplantılardan, monden hareketlerden böyle birdenbire uzaklaştırılmış olmasına bir mana veremiyordu." İlk harp geçtikten sonra Necdet Leyla ile evlenme fikriyle ona mektup yazar lakin yanıtı bir Rus barının açılışında onu bedenini ifşa etmiş bir kıyafetle ve herkese selam verirken bulur. Leyla sosyal ve modern olma çabası ile Necdet'in sevgisini kaybeder.

Gösterişi Seven Leyla gösteriş seven, herkes tarafından bilinen, sevilen biri olmayı arzu eder: "Necdet'le olan gizli ve ateşli bağlarında başka bir zevk, Jackson Read'le devam eden İngiliz işi hafif ve zarif flörtlerinde başka bir zevk ve "mandonite" başarılarını herkesin gözü önünde bir bir sermekte başka bir zevk duyuyor, erkekler tarafından kıskanıldıkça daha havai, daha şuh oluyordu." Bir zaman kendisinin hiçbir davete, konsere, organizasyona çağırılmayışını sorun edip babasına konuyu açıp büyük bir diner (yemek) vermek ister. "Leyla bu 'müsamerenin' hazırlıklarıyla ateşli bir hafta geçirdi. Her yere kenarı yaldızlı kartlarla davetiyeler gönderildi. Bunlar kimi- gönderilenin milliyetine göre- Fransızca kimi de İngilizce yazıldı. Bir başka Rus sanatkarı, bir ressam müsamerenin verileceği salonda görülmemiş bir modern mahfil (toplantı yeri) yaptı." Kendisine o gece için özellikle alev renginde elbise bulup aynı renkte de ayakkabı edindi. Öyleki tüm dikkatleri üzerine çekmek istiyordu.

Kıskanç Leyla aslında hem kıskandıran hem de çılgınlar gibi kıskanan bir karakterdir. Kendisine hak gördüğü flörtöz ilişkileri nişanlısında görmek Leyla'yı çılgına çeviriyordu. Güçlü gördüğü tüm erkeklerin ona bağlanmasını bekliyordu. Necdet'e olan kıskançlık duygularını kendisine bir mektup yazarak dile getirir: "Necdet, dün Nuriye Hanım'ın çayında pek fena idim. Beni affet! Bilmem neden seninle sedirin içinde yan yana oturan o soğuk, o deli Amerikan kızı benim sinirlerimi alt üst etti....Ben deli kızın birisiyim. Beni sevmek bana tahammül etmek demektir. Eğer beni seviyorsan bana tahammül edeceksin, bu çaresiz, bu çaresiz Neci..."

Hırçın Leyla beklentilerine cevap bulamadığında ani tepkilerle coşan, hırçınlaşan biridir. Necdet'in gazeteci kadınla sohbetini kıskanır ve hırçınlaşır kendini kaybeder. Sonrasında düşüncelerini ancak mektupla ifade edebilir. Ailesine karşı zaten çok saygı duymadığı için çoğu zaman karşı gelmekle beraber kendi fikirlerini ve isteklerini asi bir tavırla söyler. Leyla sinir nöbetleri geçirdiği vakit babasının kendine yardım talebine hırçınlaşarak yanıt verir: "Hırçınlığı o derece artmıştı ki, kendisine 'Nasılın' diye sorulduğu vakit ters ters cevaplar veriyor ve herhangi bir ihtimam dolayısıyla bir elin vücuduna doğru uzandığını görünce feryadı basıyordu."

Menfaatçi Sevdiği adamdan başlar, arkadaşları, ortamı, ailesi herkesi menfaati için kullanır. Diğer insanları sıradan görür adeta kendisi herkesten önemliymiş gibi bir hissiyat içindedir. "Bu arada Türklerden Fransız dostu sayılan birçok kadın ve erkek bulunduğu gibi Nermin'le Nermin'in anası ve babası cinsinden hiç hatıra gelmeyen kimselerden tutun da Azize Hanım tarzında gariplik örneklerine kadar herkes vardı." Bu insanlara olan ithamları dışında sevgisine karşı da bencilce davranır. Necdet i başka bir kadınla muhabbet ederken görünce çıldırır fakat kendisi gecenin bir yarısı Read ile konuşup, buluşunca sorun etmiyor. Necdet'in duygularına da hoyratça ve bencilce yaklaşımlar sergiliyor. Bu nedenle de onu kaybediyor. Arzuladığı şaşalı gösterişli hayat tam anlamıyla Amerikalı zengin adamlarda vardır. O da bu hırsları için kendini onların kollarına atar lakin sonuç istediği gibi ilerlemez.

Pişkin Leyla, Necdet'e yaptıkları adeta yetmezmiş gibi ona karşı sürekli aşağılayıcı ve suçlayıcı, alaycı bir tavır içine girer ve pişkinlik yapar. Erkeklerle dans eder, kendisine yakışmayacak şekilde laubali olur. Necdet'in onu sevdiğini bilmesine rağmen onu kızdıracak şeyler yapar. Bir gece bar çıkışında Necdet'i mahvedecek sözler sarf eder, Leyla açık kıyafetiyle sendeleye sendeleye yürürken Necdet ona olan öfkesini kusar ve Leyla ona cevaben utanmaz bir kakhaha ile: "Beğenmiyor musun? Evlenmeyi imkânsız kılmak için monşer! diye bağırırdı."